Stockholms läns landsting

FUT 2018-0155

Trafiknämnden/Förvaltning för utbyggd tunnelbana

Månadsrapport

September 2018

Innehållsförteckning

1 Inledning 3

2 Ekonomi 5
2.1 Resultatutveckling och prognos 5
2.2 Åtgärdsprogram för en ekonomi i balans 7
2.3 Investeringar 7

3 Personal och utbildning 9
3.1 Bemanning 10

4 Väsentliga händelser, risker och möjligheter 12

5 Ledningens åtgärder 14

1 Inledning

Utifrån 2013 års Stockholmsförhandling, som undertecknades av regeringens förhandlare, Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun ska Stockholms tunnelbana byggas ut.

Överenskommelsen innebär att Stockholms tunnelbana byggs ut till Nacka, Arenastaden och Barkarby. Nackagrenen byggs ut till Gullmarsplan och kopplas samman med Hagsätralinjen, vilket skapar ökad kapacitet för den befintliga tunnelbanan genom centrala Stockholm. Våren 2017 träffade landstinget och Solna kommun ett avtal om ytterligare en station, Södra Hagalund. Stationen ingår som en del i Sverigeförhandlingen. Utbyggnaden innebär att elva nya stationer tillkommer i systemet och det ger en ökad tillgänglighet för boende och verksamma inom Stockholmsregionen. I ett separat avtal mellan landstinget och Järfälla kommun regleras den finansiering som Järfälla kommun står för avseende uppgång och biljetthall Veddesta vid Barkarbys tunnelbanestation.

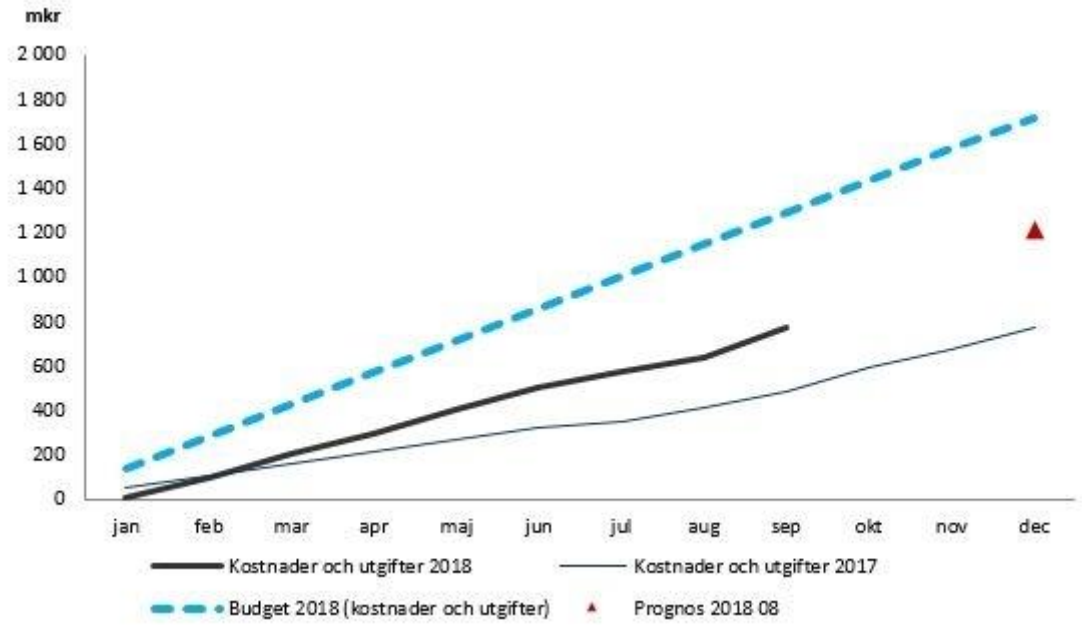
I tilläggsavtal om finansiering och medfinansiering av utbyggd tunnelbana återfinns de olika parternas finansiering och ansvar kring den utbyggda tunnelbanan. Förutom en medfinansiering av tunnelbanan, medverkar kommunerna genom att bygga 78 000 nya bostäder för att möta bostadsbehovet i den växande regionen. Åtagandena för Hagalund återfinns i särskilt avtal, inom ramen för Sverigeförhandlingen, där det ingår ytterligare finansiering om 1,2 miljarder kronor. Staten och Solna stad avser att besluta om avtal avseende bostadsåtagandet som i förslaget omfattar 4 000 nya bostäder.

Förvaltningens arbete har under året fokuserats på planering, projektering, underlag för tillståndsansökningar samt förberedelser för kommande upphandlingar och byggstarter. Fokus har fortsatt att vara att arbeta fram en kostnadseffektiv anläggning.

Det samlade utfallet för totala investeringar och kostnader för perioden januari-september 2018 uppgår till 776 miljoner kronor (varav 71 miljoner i kostnader). Budgeten för helåret är 1 721 miljoner kronor (varav 115 miljoner i kostnader). Prognosen för helåret uppgår till 1 212 miljoner kronor (investeringar och kostnader). Avvikelsen gentemot budget för 2018 beror på förskjutning av planläggningsprocesser samt en förskjutning av byggstarter till slutet av året vilket finns beskrivet under avsnittet investeringar.

Nedan visas ackumulerade utgifter och kostnader för år 2018 jämfört med prognos och budget för samma period samt jämförelser med utfall 2017. Diagrammet visar både kostnader som belastar resultaträkningen och investeringar som aktiveras i balansräkningen.

Resultatutveckling

2 Ekonomi

2.1 Resultatutveckling och prognos

Resultat*	Utfall	Budget	Budget avvik.	Utfall fg år	Förändr. %	Prognos år	Budget år	Budget avvik.	Bokslut fg år
Verksamhetsanslag	3	3	0	0		4	4	0	0
Övriga bidrag	70	87	-17	61	14,8 %	103	115	-12	90
Övriga intäkter	0	0	0	0		0	0	0	0
Verksamhetens intäkter	**73**	**90**	**-17**	**61**	**19,8 %**	**107**	**119**	**-12**	**90**
Bemanningskostnader	-55	-61	6	-49	11,2 %	-80	-83	3	-70
Lämnade bidrag	0	0	0	0		0	0	0	0
Lokal- och fastighetskostnader	-7	-5	-2	-4	57,8 %	-9	-7	-2	-6
IT- och telekostnader	-3	-8	5	-3	-7,6 %	-5	-10	5	-5
Övriga kostnader	-5	-12	7	-4	33,4 %	-9	-16	7	-10
Verksamhetens kostnader	***-70***	***-85***	***15***	***-61***	***14,8 %***	***-103***	***-115***	***12***	***-90***
Avskrivningar	0	0	0	0		0	0	0	0
Finansnetto	-1	-3	2	0		-2	-4	2	0
Resultat**	**1,7**	**1**	**0,7**	**0**		**2,1**	**0**	**2,1**	**0**

* mkr
** Avser resultat före bokslutsdispositioner

Avvikelse utfall i jämförelse med periodiserad budget

- Bemanningskostnaderna består av personalkostnader samt inhyrd personal. Utfallet för bemanningskostnaderna är något lägre än budget. Inom bemanningskostnaderna är personalkostnaderna något lägre än budget samtidigt som kostnaderna för inhyrd personal är högre. Förvaltningen strävar efter att växla inhyrd personal till anställda. Förvaltningen har dock inte tillsatt tjänster i den grad som budgeterats utan har istället använt sig av en högre andel inhyrd personal. Förvaltningens ledningsgrupp arbetar med en långsiktig strategi kring bemanning.
- Lokalkostnaderna ökar som en följd av en växande organisation. För att hålla nere de ökade lokalkostnaderna har förvaltningen tidigt infört flexarbetsplatser vilket är i linje med landstingets framtidsvision avseende kontorslandskap, för att utnyttja kontorsplatserna så effektivt som möjligt. Anledningen till att kostnaderna ökar är att förvaltningen från början av 2018 nyttjar hela plan fem istället för delar av plan fem och sex som tidigare.
- Utfallet för IT-kostnaderna är lägre än budget. Anledningen till avvikelsen är lägre kostnader för PC-licenser än budgeterat samt att det i budgeten 2018 ingår ett projektplanerings- och uppföljningssystem vilket inte är på plats än.

- Utfallet för övriga kostnader är lägre än budget vilket framförallt beror på att kommunikationskostnader är lägre än budgeterat på grund av en framflyttning av kommunikationsinsatser.
- Sammantaget är kostnaderna lägre än den periodiserade budgeten per september.
- Erhållna bidrag (internt och externt) avser en upplösning av finansieringen från parterna vilket sker månadsvis i takt med förvaltningens kostnader. Utfallet för bidragen följer förvaltningens kostnader och är därmed lägre än budget.
- Förvaltningen har inte haft några avskrivningskostnader. Först när tunnelbanan tas i drift kommer avskrivningskostnader för denna att redovisas vilka kommer att hanteras inom ramen för trafikförvaltningens verksamhet.
- Förvaltningen har interna räntekostnader som uppstår som en konsekvens av de av landstinget upptagna lånen för att finansiera landstingets del av utbyggnaden av tunnelbanan. Räntekostnaderna är något lägre än det verksamhetsanslag som förvaltningen erhåller beroende på det relativt låga ränteläget.

Avvikelse utfall i jämförelse med motsvarande period föregående år

- Kostnaderna är 9 miljoner kronor högre än motsvarande period föregående år vilket framförallt beror på att förvaltningen fortsätter växa. Till följd av en växande organisation har kostnaderna för personal, både anställda och inhyrda och lokalerna som dessa utnyttjar ökat i jämförelse med samma period föregående år.

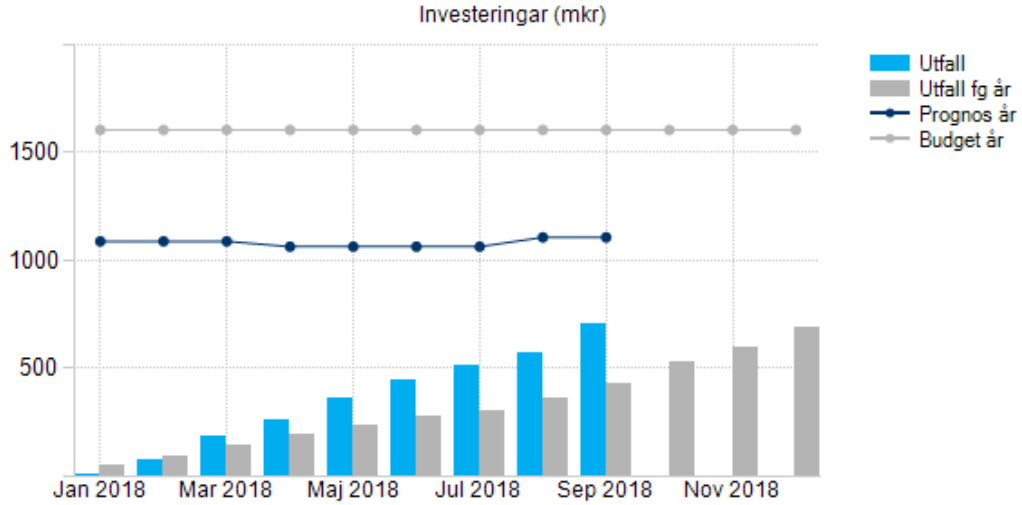
Prognos i jämförelse med budget

- Kostnaderna prognostiseras till att bli lägre än budget.
- Bemanningskostnaderna prognostiseras till att bli lägre än budget. Personalkostnaderna prognostiseras att bli lägre än budget samtidigt som kostnaderna för inhyrd personal prognostiseras bli något högre än budget eftersom anställning av personal inte har genomförts i den grad som planerats.
- Lokalkostnaderna ökar som en följd av en växande organisation. Lokalkostnaderna prognostiseras till att bli högre än budget beroende på att förvaltningen från början av 2018 nyttjar en större yta.
- IT-kostnaderna är lägre i prognosen än i budgeten beroende på lägre kostnader för PC-licenser samt att inköp av projektplanerings- och uppföljningssystem blivit uppskjutet. Därav har prognosen sänkts.
- Prognosen för övriga kostnader är lägre än budget beroende på att prognosen för kommunikationskostnader har sänkts då kommunikationsinsatser som är budgeterade under 2018 istället har flyttats fram till 2019.

2.2 Åtgärdsprogram för en ekonomi i balans

Förvaltningen genomför löpande ett åtgärds- och optimeringsarbete för att försöka hålla anläggningen inom beslutade ramar.

2.3 Investeringar

Verksamheten är indelad i ett investeringsobjekt för vardera av de tre utbyggnadssträckorna, Tunnelbana till Nacka och Söderort, Tunnelbana till Arenastaden samt Tunnelbana till Barkarby. Station Södra Hagalund är ett eget objekt då detta är en del av Sverigeförhandlingen. Till tunnelbaneutbyggnaderna tillkommer objekt för Depå och Fordon.

Förvaltningens investeringsutgifter för perioden januari till och med september uppgår till 705 miljoner kronor vilket är 282 miljoner kronor högre än motsvarande period föregående år beroende på tunnelbaneutbyggnadens framdrift.

Prognos i jämförelse med årets budget

Budgeten för investeringsutgifterna ligger på 1 605 miljoner kronor för helåret 2018. Prognosen för helåret uppgår till 1 107 miljoner kronor vilket innebär en avvikelse om 498 miljoner kronor. Nedan beskrivs prognostiserat utfall jämfört med budget uppdelat per investeringsobjekt.

- Tunnelbana till Nacka och Söderort:

Investeringsutgifterna för tunnelbana till Nacka och Söderort prognostiseras till 590 miljoner kronor jämfört med årets budget på 786 miljoner kronor, en avvikelse med 196 miljoner kronor. Avvikelsen beror på att byggstart har skjutits fram beroende på en översyn av byggkostnader som gjordes under 2017 för att inrymma byggfasen inom budget. Samtidigt genomfördes en ny utformning av station Sofia vilket bidrog till framskjuten byggstart.

- Tunnelbana till Arenastaden:

Investeringsutgifterna för tunnelbana till Arenastaden (inklusive station Södra Hagalund) prognostiseras till 217 miljoner kronor jämfört med årets budget på 297 miljoner kronor, en avvikelse med 80 miljoner kronor. I budget för 2018 är Södra Hagalund ett eget investeringsobjekt, men arbetet utförs inom samma projekt som Arenastaden. I det totala beloppet för Arenastaden ovan ingår prognosen för Södra Hagalund med 43 miljoner kronor jämfört med årets budget för Södra Hagalund på 62 miljoner kronor, en avvikelse om 19 miljoner kronor. Avvikelserna beror på en förskjutning av planläggningsprocessen.

- Tunnelbana till Barkarby:

Investeringsutgifterna för tunnelbana till Barkarby prognostiseras till 197 miljoner kronor jämfört med årets budget på 251 miljoner kronor, en avvikelse med 54 miljoner kronor. Avvikelsen beror på en förskjutning av byggstart till slutet av året.

- Depå Högdalen:

Investeringsutgifterna för Depå Högdalen prognostiseras till 102 miljoner kronor jämfört med årets budget på 269 miljoner kronor, en avvikelse med 167 miljoner kronor. Avvikelsen beror på ett omtag i projekteringsarbetet på grund av ändrade förutsättningar i depåutbyggnadens lokalisering och omfattning inför kommande genomförandebeslut.

- Fordon:

Investeringsutgifterna för Fordon prognostiseras till 2 miljoner kronor jämfört med årets budget på 3 miljoner kronor, en avvikelse med 1 miljon kronor. Avvikelsen beror på att utfallet för förstudien som genomförts blev lägre än budgeterat.

3 Personal och utbildning

Förvaltningen går nu från ett projekteringsläge till ett byggskede. Det innebär att behovet av kompetens delvis förändras men främst behövs betydligt fler medarbetare. Förvaltningen är idag cirka 160 medarbetare med en förväntad kraftig ökning år 2019. De kompetenser som behövs är svåra att rekrytera eftersom det pågår så många och stora infrastrukturprojekt i regionen. Den stora yrkesgruppen som förvaltningen behöver är olika former av byggledare.

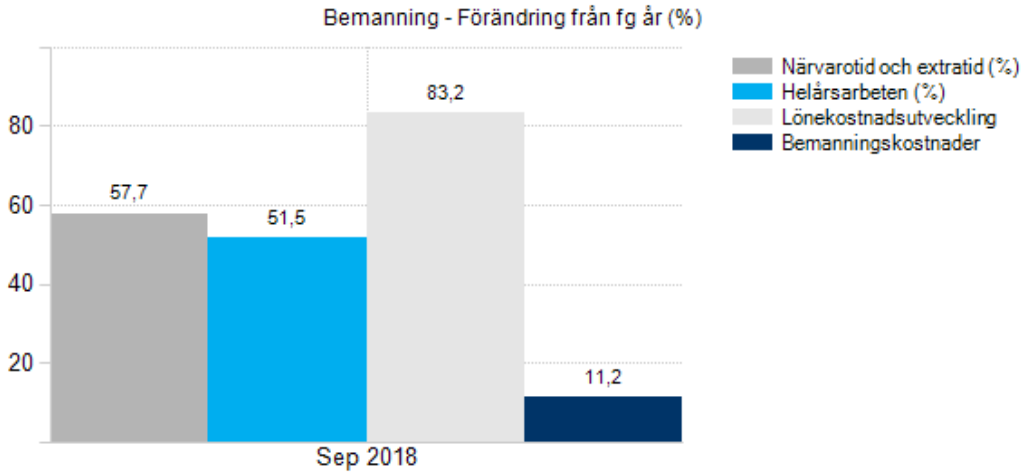
Rekryteringen sker dels genom anställningar och genom inhyrning av resurser från konsultföretag. Förvaltningens mål är att öka antalet anställda i relation till inhyrd personal. Men som ovan nämnts är rekryteringssituationen svår men förvaltningen ser alltid över möjligheten till rekrytering före nyttjande av inhyrd personal. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att genomföra en växling av inhyrd personal till anställda.

För att öka förvaltningens rekryteringsmöjligheter sker ett deltagande vid olika mässor, Armada samt LAVA. Linkedin är också en viktig kanal för rekryteringar. Vidare kommer förvaltningen att anordna en bemanningsdag, förvaltningen bjuder då in potentiella företag och beskriver uppdrag samt vilket kompetensbehov som finns. Det senare genomförs för att förvaltningen ska kunna säkra kompetensbehovet då inte rekrytering är möjlig.

Vidare genomför förvaltningen kontinuerligt kompetenshöjning inom olika områden. Detta sker dels genom landstingets utbildningsportal men även genom att förvaltningen själva genomför utbildningar. Detta sker genom lunchseminarier, webbutbildningar och interna utbildningar. All ny personal genomgår förvaltningens introduktion som leds av förvaltningschefen. Dessutom genomförs riktade utbildningar beroende i vilken framdriftsfas som projekten är i. Exempel på detta är entreprenadjuridikutbildningar.

Ledarskap är ett prioriterat område för förvaltningen och därför genomförs fyra chefsträffar per år vars fokus är chef- och ledarskap. Detta sker genom personlig utveckling samt genom utbildning, workshops et cetera. med utgångspunkt i de krav som landstinget ställer på en chef.

3.1 Bemanning

Helårsarbetare	Utfall	Budget	Budget avvik.	Utfall fg år	Förändr. %	Prognos år	Budget år	Budget avvik.	Bokslut fg år
Bemanning - Helårsarbeten	50	35	15	33	51,5%	55	35	20	35

Avvikelse helårsarbeten och kostnadsutveckling i jämförelse med föregående år

- I bemanningsvolymerna ingår både de volymer (antal helårsarbeten) som återfinns i förvaltningens stab och som kostnadsförs samt de volymer som återfinns i investeringsprojekten. De lönekostnader som avser direkt arbete i investeringsobjekten förs om till investeringsutgifter i ekonomisystemet och ingår därför inte i resultaträkningen.
- I diagrammet ovan avser staplarna för helårsarbeten, närvarotid och extratid, samt lönekostnadsutveckling enbart den anställda personalen inom förvaltningen. I stapeln för bemanningskostnader ingår både anställd som inhyrd personal. På förvaltningen finns det i dagsläget fler inhyrda än anställda i personalen. Kostnaderna för inhyrd personal är därför betydligt större än lönekostnaderna för anställd personal. Då kostnaden för inhyrd personal är så pass mycket större än kostnaden för anställda blir den totala ökningen av bemanningskostnaderna relativt liten jämfört med lönekostnadsutvecklingen.
- Antalet helårsarbeten är högre än motsvarande period föregående år vilket beror på att förvaltningen fortsätter växa. Som en naturlig följd av en växande organisation har antalet helårsarbeten och kostnader relaterat till dessa ökat.

Avvikelse helårsarbeten i jämförelse med periodiserad budget

- Utfallet gällande antalet helårsarbeten på förvaltningen är högre jämfört mot periodiserad budget. Anledningen till det är att i budgeten ingår inte de volymer som förs om till investeringsobjekten vilka dock ingår i utfallet.

Prognos helårsarbeten i jämförelse med budget

- Förvaltningens mål är att personer i ledande befattningar samt personer där arbetsuppgiften kommer att behövas under lång tid i möjligaste mån ska bemannas genom anställning inom Stockholms läns landsting. Som ett led i förvaltningens optimeringsarbete pågår ett arbete med att växla inhyrd personal till anställda. Med anledning av att förvaltningen fortsätter växa samt att fokus är att anställa i stället för att ta in provisorisk personal har förvaltningen prognostiserat att antalet helårsarbeten kommer att öka.

4 Väsentliga händelser, risker och möjligheter

För Tunnelbana till Barkarby lämnades i april järnvägsplanen in för Trafikverkets prövning och fastställelse. Upphandling av anbud för arbetstunnlarna pågår och arbetena beräknas starta under slutet av året.

För tunnelbana till Arenastaden hölls huvudförhandling i mark- och miljödomstolen i februari. I maj meddelade domstolen att projektet får verkställighet att påbörja utbyggnaden. Domstolen behandlar nu överklaganden från tre olika sakägare. Inför inlämning av järnvägsplan för länsstyrelsens tillstyrkan pågår samarbete med Trafikverket i avsikt att komma överens om utformning vid beröringspunkter med Trafikverkets anläggningar.

För tunnelbana till Nacka och Söderort skickades järnvägsplanen för länsstyrelsens tillstyrkan i början av juli. Nästa steg blir att under hösten skicka in den till Trafikverket för fastställelse. Mark- och miljödomstolen har meddelat att huvudförhandlingar gällande miljötillstånd kommer att hållas i februari nästa år. Förberedelser kommer att göras för att möjliggöra byggstart av arbetstunnlarna så snart domen är klar.

För depå utreds en ny lösning var och hur de underjordiska spåren från Högdalsdepån ska möta trafikspåren på Farstagrenen. Den nya lösningen innebär att tåg kan sättas in och ut utan att påverka pågående tunnelbanetrafik samt en möjlighet att minska investeringskostnaden. De nya planerna kan fördröja byggstarten för depåutbyggnaden, men trafikstarten för nya tunnelbanan påverkas inte.

I juni kom förvaltningen överens med Stockholms stad och Nacka kommun om innehållet i avtal som förtydligar de genomförandeavtal som tecknades våren 2017. Syftet med dessa nya så kallade sidoavtal (Stockholm) och principavtal (Nacka) är framför allt att förtydliga markåtkomstfrågor. De båda avtalen beslutades i Trafiknämnden den 25 september.

Den största risken är i nuläget tid och kostnad för att komma överens om utformning och skyddsåtgärder vid ett antal beröringspunkter med anläggningsägare. Framför allt gäller detta Trafikverkets anläggningar. Särskilt tidskritiskt är det att komma överens i projekt Arenastaden. Trafikverket har där levererat frågeställningar gällande lösningar vid beröringspunkter och förvaltningen arbetar med att ta fram kompletterande underlag.

Vidare finns risk att alla planerade optimeringar inte ger den kostnadsreducerande effekt som tidigare bedömts. Förvaltningen arbetar dock fortsatt med att ytterligare optimeringar kontinuerligt inarbetas i bygghandlingar.

Marknadsläget vid upphandlingar påverkar priset vid upphandlingen av entreprenörer och kan variera inom ett stort spann beroende på utbud och efterfrågan vid den aktuella tidpunkten.

Det finns en risk avseende överklaganden av järnvägsplan, detaljplaner, miljötillstånd, bygglov och lantmäteriprocesser som framförallt skulle innebära tidsförskjutningar men även kostnadsfördyringar.

På längre sikt är indexutvecklingen en risk som inte beaktas i kostnadsbedömningarna men kan trots det få konsekvenser eftersom KPI-utvecklingen historiskt sett, vilken finansieringen i överenskommelsen är reglerad med, har varit betydligt lägre än den indexutveckling som skett inom anläggningssektorn.

5 Ledningens åtgärder

Förvaltningen arbetar aktivt med landstingets ansats kring ett *Effektivare landsting*. Förvaltningen arbetar sedan 2014 aktivt med att samutnyttja resurser och processer som redan finns inom landstinget, förvaltningen köper delar av tjänster eller nyttjande av system inom flera områden. Resultatet är ett effektivare arbetssätt men även en möjlighet att fortplanta nytänk från en ung förvaltning direkt till landstingets övriga verksamhet.

Under 2018 har förvaltningen infört flexarbetsplatser som ett led att effektivisera verksamheten. Detta är ett första steg mot den samlokalisering som planeras av landstinget.

Förvaltningen eftersträvar att uppnå rätt kompetensnivå med fokus att arbeta med en kostnadseffektiv organisation. Det pågår därför ett arbete med att genomföra en växling av inhyrd personal till anställd då så är möjligt.

Under våren 2016 beslutades om ett stort åtgärds- och optimeringsprogram med fokus att hitta en effektivare utformning av anläggningen. Detta arbete gav många positiva effekter förutom att kostnaderna har kunnat hållas nere. Idag är detta en självklar del av förvaltningens löpande arbete inte bara avseende anläggningen, utan även i det löpande arbetet. Olika kompetenser möts, vrider och vänder på ett problem eller en arbetsprocess för att på så sätt hitta det mest effektiva tillvägagångssättet. Att tänka innovativt är ett viktigt riktmärke för förvaltningen och nya tillvägagångssätt används och sprids primärt till andra verksamheter inom landstinget samt till våra parter och andra intressenter.